

บทที่ 2

วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากค่านิยมของสังคมไทยที่ให้สิทธิและอำนาจของผู้ชายเหนือผู้หญิง ให้ผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว มีบทบาทในครอบครัวเป็นผู้นำครอบครัว ค่านิยมเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้หญิงได้รับการปลูกฝังมาตั้งแต่อดีต โดยได้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรม สุภาษิต กลอนต่าง ๆ เช่น ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง นอกจากนี้ บทบาทของความเป็นบิดามารดาก็เชื่อมโยงมาจากค่านิยมชายเป็นใหญ่กว่าหญิงหรือความไม่เสมอภาคระหว่างเพศ บทบาทของชายในเรื่องความเป็นใหญ่หรือการตัดสินใจต่าง ๆ ในครอบครัว เช่น การศึกษา อาชีพหรือการเลือกคู่จะขึ้นอยู่กับบิดาเป็นสำคัญ เพราะผู้ชายเป็นผู้นำครอบครัว (วันทนี วาสิกะสิน, 2543, น. 4-5)

ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะจำหนของผู้หญิง ที่ถูกทำร้ายจากครอบครัวในสังคมไทย : กรณีศึกษา ผู้หญิงที่เข้ารับบริการมูลนิธิเพื่อนหญิง โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพถึงมูลเหตุในการใช้ความรุนแรงของคนในครอบครัวต่อผู้หญิง รวมถึงศึกษาถึงลักษณะความรุนแรงที่เกิดขึ้น จึงได้กำหนดขอบเขตในการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในหัวข้อตามลำดับต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว
 - 1.2 แนวคิดการวิเคราะห์ในเรื่องเพศ และบทบาทหญิงชาย
 - 1.3 การนำแนวคิดการสร้างพลังอำนาจในตนเองมาใช้ในงานสังคมสงเคราะห์
 - 1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแนวทาง การแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
 - 1.5 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว
 - ทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยม
 - ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่
 - ทฤษฎีวิวัฒนาการของของความรุนแรง
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. กรอบแนวคิด

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดการใช้ความรุนแรงต่อสตรีในครอบครัว

แนวคิดเกี่ยวกับการทำร้ายภรรยา

โชติมา อภิวัดษ์ชวลย์ (2546) การทำร้ายภรรยา (Violence Against Wives) เป็นความรุนแรงในครอบครัว (Family Violence) ประเภทหนึ่ง เป็นความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา แฮมตัน (Hamton RL.) ให้ความหมายว่าการทำร้ายภรรยา คือ รูปแบบพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสามีที่กระทำต่อร่างกาย อารมณ์ จิตใจ เพศ และเศรษฐกิจ ที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดเพื่อแสดงความเป็นอำนาจ และเพื่อควบคุมภรรยา

วอล์คเกอร์ (Walker LE.) ให้ความหมายว่า การทำร้ายภรรยา คือ การที่ภรรยาถูกสามีทำร้ายครั้งแล้วครั้งเล่าทั้งร่างกายและจิตใจ โดยสามีมุ่งจะควบคุมภรรยาให้ทำ หรือไม่ให้ทำการบางอย่างที่สามีต้องการโดยมิได้คำนึงถึงสิทธิส่วนตัวของภรรยา

รูปแบบพฤติกรรมการทำร้ายด้านจิตใจ ร่างกาย เพศและเศรษฐกิจ

1. การทำร้ายด้านจิตใจ หมายถึง การที่สามีกระทำรุนแรงต่อตัวผู้เป็นภรรยาโดยการแสดงด้วยวาจาและหรือท่าทีและการกระทำ ได้แก่ การพุดจาตู่ตัก การพุดประชดประชัน คำว่าด้วยคำหยาบคาย ตะคอก ตวาด เปรียบเทียบเป็นสัตว์ ประณามว่าชั่วช้า การพุดข่มขู่ การทำท่าที่โกรธ การทำให้ขายหน้า การแสดงท่าทีเฉยเมย การโดดเดี่ยวไม่ให้คบกับบุคคลอื่น

2. การทำร้ายร่างกาย หมายถึง การที่สามีกระทำรุนแรงต่อผู้เป็นภรรยา ได้แก่ การใช้กำลังกระทำการทำร้ายร่างกายการตั้งแต่วระดับเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงการใช้กำลังขั้นรุนแรง เช่น การผลัก ตบ ตี ต่อย กระแทบ กระชาก ปีบคอ การล่ามโซ่ กักขัง ขว้างปาสิ่งของใส่ จนถึงการทำร้ายร่างกายชนิดบาดเจ็บสาหัส ด้วยอาวุธหรือของมีคมต่าง ๆ

3. การทำร้ายทางเพศ หมายถึง การที่สามีกระทำรุนแรงต่อผู้เป็นภรรยา ได้แก่ การใช้กำลังบังคับภรรยา ให้ภรรยามีเพศสัมพันธ์ ในลักษณะที่ภรรยาไม่ชอบ และไม่ต้องขอการบังคับให้ภรรยาขายบริการทางเพศ หรือมีเพศสัมพันธ์กับชายอื่น และการมีเพศสัมพันธ์กับภรรยาโดยไม่คำนึงว่าภรรยาจะมีความสุขหรือไม่

4. การทำร้ายทางเศรษฐกิจ หมายถึง การที่สามีกระทำรุนแรงต่อภรรยาในลักษณะการควบคุมรายได้ของภรรยา การให้เงินภรรยาไม่พอใช้ การบังคับให้ภรรยาออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อหาเงินมาก ๆ และการบังคับให้ภรรยาใช้หนี้สินที่สามีเป็นผู้กระทำ

ผลกระทบของการทำร้ายภรรยา

1. ผลต่อภรรยาที่ถูกทำร้าย

- ผลทางร่างกาย มีตั้งแต่การบาดเจ็บเล็กน้อย จนถึงบาดเจ็บมากหรือเสียชีวิต การบาดเจ็บเล็กน้อย เช่น ฟกช้ำ บวม เจ็บ บาดเจ็บมาก เช่น กระดูกหัก ที่พบบ่อย คือ ดั้งจมูก กรามแขนและอวัยวะภายในซ้ำหรือฉีกขาด การบาดเจ็บสาหัสต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาล
- ผลต่อจิตใจ มีตั้งแต่ความหวาดกลัว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เสียสุขภาพจิต อับอายไม่กล้าสู้หน้าเพื่อนบ้าน พยายามฆ่าตัวตายเพื่อหนีจากความทารุณซ้ำซาก บางรายมีอาการ วิกลจริต

2. ผลต่อครอบครัว

ครอบครัวที่มีพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว จะไม่สามารถทำหน้าที่ครอบครัวได้ เพราะความสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัวถูกทำลาย บุคคลที่เป็นหัวหน้า เป็นหลักของครอบครัวคือสามี ภรรยา หรือพ่อ แม่ ไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ ครอบครัวไม่สงบสุข เห็นห่างขาดความรัก ความสามัคคี และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ครอบครัวลักษณะนี้ไม่สามารถดำเนินอยู่อย่างปกติในสังคมได้ ในที่สุดก็จะแตกสลายและแยกทางกัน

3. ผลต่อสังคม

พฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว มีผลต่อทั้งความสันติสุขและเศรษฐกิจของสังคม ทั้งยังเป็นปัญหาเรื้อรังถ่ายทอดถึงคนรุ่นหลังได้อีก จึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่ง ที่สังคมต้องเข้าใจปัญหาอย่างชัดเจน ตระหนักถึงความรุนแรงและพร้อมใจกันทุกฝ่าย เพื่อดูแลป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นมาในอนาคต การทะเลาะเบาะแว้ง ด่าทอ ทูบตีกันในครอบครัว รบกวนเพื่อนบ้านและความสงบสุขของชุมชน ผลต่อเศรษฐกิจที่ไม่สามารถประมาณค่าได้ ถ้ารวมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการแก้ปัญหา รวมการสูญเสียด้านผลิตผลต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากผู้กระทำรุนแรงและผู้ถูกกระทำรุนแรงปัญหา เร่วร้อนเกิดจากครอบครัวแตกแยก ซึ่งเด็กเร่วร้อนจรจัด นอกจากจะเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของสังคมและประเทศชาติแล้ว เด็กเหล่านี้แทนที่จะศึกษาเล่าเรียน ทำหน้าที่การงานเป็นกำลังพัฒนาประเทศชาติกลับเป็นผู้สร้างปัญหาสังคมมากมาย ทั้งต่อตนเองและเพื่อนร่วมสังคม รัฐต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลและค่าใช้จ่ายมากมายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว

1.2 แนวการวิเคราะห์ในเรื่องเพศ และบทบาทหญิงชาย

ก่อนที่จะพูดถึงแนวคิดต่าง ๆ ที่พยายามทำความเข้าใจเรื่องเพศ และบทบาทหญิงชาย ควรทำความเข้าใจความแตกต่าง ๆ และความเชื่อมโยงระหว่างเพศ และบทบาทหญิงชายเสียก่อน

อันที่จริงแล้วทั้งสองมีความเชื่อมโยงกันอย่างใกล้ชิด แต่ก็ใช้ว่าจะไม่สามารถแบ่งแยกได้เสียทีเดียว Vance (1991, อ้างถึงใน กิตติวิภา สุวรรณรัตน์, 2545) กล่าวว่า เรื่องเพศ และบทบาทหญิงชายต่างต้องการคำอธิบายที่แตกต่างกัน ผู้ที่ศึกษาเรื่องเพศนอกจากจะต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงของทัศนคติ และการแสดงออกของพฤติกรรมทางเพศแล้ว ยังต้องศึกษาถึงความเกี่ยวเนื่องของเพศกับบทบาทหญิงชายอีกด้วย แนวคิดที่จะเสนอต่อไปนี้เป็นแนวคิดพื้นฐานที่พยายามทำความเข้าใจถึงความเชื่อมโยงระหว่างเพศและบทบาทหญิงชาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจแตกต่างระหว่างมนุษย์ผู้หญิงและมนุษย์ผู้ชาย ดังจะได้อภิปรายต่อไป (มัทนา เสดมี, 2539, น. 10)

ในเบื้องต้นเราอาจสับสนในเรื่องของเพศและบทบาทชายหญิง สำหรับในเรื่องของเพศนั้น (Sex) จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสรีระโดยตรง เป็นเรื่องของทางชีววิทยาที่บ่งบอกถึงความเป็นเพศ เป็นสิ่งที่มีติดตัวมาแต่กำเนิด แต่ในเรื่องของบทบาทหญิงชาย (Gender) นั้นจะเป็นรูปแบบการกระทำระหว่างหญิงและชาย เป็นความคาดหวังทางสังคม มีกฎระเบียบแบบแผนในทางเพศ (Sex Role) ดังนั้นเพศและบทบาทหญิงชายจะมีความแตกต่างกันที่ เพศ (Sex) จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกได้ว่าใครเป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย แต่บทบาทหญิงชาย (Gender) จะเป็นสิ่งบ่งบอกถึงบทบาททางสังคมระหว่างเพศหญิงและเพศชายที่สังคมได้คาดหวังไว้

คำว่า “บทบาททางเพศ” (Gender) มีผู้ได้เคยให้คำจำกัดความที่ต่างกันไปหลายคนโดยมีผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า บทบาททางเพศ ดังนี้

บล็อก กล่าวว่า บทบาททางเพศ หมายถึง หมวดหมู่ของพฤติกรรมที่บุคคลเข้าใจในลักษณะความเป็นชายและเป็นหญิงของคนในสังคม

เช่นเดียวกับ เฮอร์ลิค ได้ให้ความหมายของบทบาททางเพศว่าเป็นรูปแบบของพฤติกรรมซึ่งสมาชิกแต่ละเพศได้ปฏิบัติ และได้รับการยอมรับจากกลุ่มสังคมที่ตนเองอยู่

ส่วน ไฮเบร์ล เอ.บี กล่าวว่า บทบาททางเพศเป็นความรู้สึกที่บุคคลรับรู้ถึงลักษณะความเป็นชายหรือลักษณะความเป็นหญิงของตนเอง (กิตติวิภา สุวรรณรัตน์, 2545)

คุก อี.พี. (Cook, E.P., 1985, p. 32) กล่าวว่าบทบาททางเพศ หมายถึง ความแตกต่างระหว่างชายและหญิงในเรื่องของพฤติกรรม ความชอบ ทัศนคติ ลักษณะบุคลิกภาพ อารมณ์ รวมทั้งความสามารถซึ่งบุคคลจะเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการที่ทำให้มีลักษณะตรงตามเพศของตนเอง

ธิดารัตน์ ธรรมเกษตร (2543, น. 7) ก็ได้ให้ความหมายของบทบาททางเพศว่า หมายถึง ลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นชายหรือความเป็นหญิงซึ่งบุคคลเรียนรู้ได้จากการสังเกตบุคคลที่อยู่รอบข้าง ทั้งที่ใกล้ชิดและไม่ใกล้ชิด รวมถึงการอบรมสั่งสอนโดยตรงของบิดามารดาและตัวแทนต่าง ๆ ในสังคมตั้งแต่วัยเด็ก ทำยบุคคลจึงมีเอกลักษณ์บทบาทเพศ (Sex Role

Identity) ที่เหมาะสมเป็นของตนเองและเป็นที่ยอมรับจากคนในสังคม โดยที่จะแสดงออกทั้งลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในหลาย ๆ ลักษณะร่วมกัน

ฉันทจิต จริยจรรยาโรจน์ (2541, น. 13) ได้กล่าวว่า บทบาททางเพศหมายถึงลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นชาย และ/หรือความเป็นหญิง โดยจะแสดงออกทางพฤติกรรม การพูด การแสดงออกของความรู้สึกและอารมณ์ ซึ่งบุคคลเรียนรู้ได้จากการสังเกตบุคคลรอบข้างแล้วนำมาปฏิบัติให้เหมาะสมกับเพศของตนตามที่สังคมกำหนด

กล่าวโดยสรุป บทบาททางเพศ หมายถึง การรับรู้ และการแสดงออกในบทบาทของบุคคลในเรื่องของความเป็นหญิง และความเป็นชาย นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่สังคมคาดหวัง ที่จะให้เพศหญิง และเพศชายแสดงออกในบทบาทที่เหมาะสมตามเพศของตน โดยการแสดงออกในบทบาททางเพศนี้ สามารถเรียนรู้ได้จากสังคมรอบข้าง การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว การปรับตามให้เข้ากับเพศนี้ เข้ากับสภาพแวดล้อมของตน เป็นต้น

ในการอธิบายถึงส่วนประกอบของลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) มีแนวคิดหลักอยู่ 2 แนวคิดซึ่งได้เสนอคำอธิบายไว้ดังนี้

เคลปแลน และ ซิดนีย์ (Kaplan and Sedney, 1980, อ้างถึงใน ธิดารัตน์ ธรรมเกษตร, 2543, น. 7-8) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง เขาไว้ว่า ลักษณะของความเป็นชาย (Masculine) เป็นลักษณะของการกระทำที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย เช่น การกล้าแสดงออก ความเป็นผู้นำ การมีความมั่นใจในตนเอง เป็นต้นซึ่งลักษณะดังกล่าวเรียกว่า "Instrumental behaviors" หรือพฤติกรรมที่ใช้เป็นเครื่องมือ ส่วนลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) จะเป็นลักษณะของการกระทำที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น เช่น การเอาใจใส่ผู้อื่นการไวต่อความรู้สึกของผู้อื่นและสามารถตอบสนองได้อย่างเหมาะสม เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเรียกว่า "Expressive behaviors" หรือพฤติกรรมแสดงออก นอกจากนี้สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับความเป็นผู้หญิง คือ จะต้องมีความทะนุถนอมในการแสดงออกของพฤติกรรมในขณะที่ผู้ชายจะมีลักษณะของความเป็นอิสระ มุ่งมั่นในการทำงานเพื่อบรรลุไปสู่ความสำเร็จ

อีกแนวคิดหนึ่งได้กล่าวถึงลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงว่า ในด้านลักษณะของความเป็นชาย (Masculine) จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะพฤติกรรมที่เรียกว่า เอเจนซี (Agency) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีจุดเริ่มต้นมาจากตนเอง หรือ เป็นการกระทำที่มีตนเองเป็นหลัก มีการแสดงออกถึงลักษณะการป้องกันตนเอง ความกล้าที่จะยืนหยัดเพื่อสิทธิของตน มีอิสระ และกล้าแสดงออก รวมทั้งความมีอำนาจและอิทธิพลเหนือผู้อื่น ส่วนลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) ประกอบไปด้วยลักษณะที่เรียกว่า คอมมิวนิเียน (Communion) ซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรม

ที่แสดงถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและมักแสดงออกในลักษณะของการยอมรับผู้อื่น เป็นมิตร ช่วยเหลือผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัวมีน้ำใจต่อผู้อื่น เป็นต้น

จากแนวความคิดทั้งสอง สรุปได้ว่าบทบาทเพศแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความเป็นชาย (Masculine) และลักษณะความเป็นหญิง (Feminine) โดยแต่ละลักษณะต่างเน้นไปที่พฤติกรรมคนละแบบ กล่าวคือ ลักษณะความเป็นชาย จะเน้นไปที่พฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของบุคคลในการที่จะผลักดันตนเองไปสู่ความสำเร็จในชีวิต โดยเน้นบทบาทของผู้นำ ความกล้าแสดงออกอย่างถูกกาลเทศะ การแข่งขัน ส่วนลักษณะความเป็นหญิง จะเน้นไปที่พฤติกรรมอารมณ์ที่แสดงออกถึงความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เช่น การไวต่อความรู้สึก ไม่เห็นแก่ตัว มีน้ำใจไม่ตรีต่อผู้อื่น เป็นต้น

1.3 การนำแนวคิดการสร้างพลังอำนาจในตนเองมาใช้ในงานสังคมสงเคราะห์

กิตติวิภา สุวรรณรัตน์ (2545) แนวคิดการสร้างพลังอำนาจในตนเอง (Empowerment) สามารถนำไปใช้ในทางสังคมสงเคราะห์โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. แนวคิดการสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) สามารถอธิบายในเรื่องของความเชื่อทัศนคติ และค่านิยมของบุคคล โดยจะแสดงออกมาในรูปแบบของความคิด การกระทำเกี่ยวกับตนเอง การให้คุณค่าเกี่ยวกับตนเอง และความสามารถในการแก้ไขปัญหาของบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นการสะท้อนถึงประสบการณ์ในอดีตกรอบความคิดของบุคคลมีประสบการณ์เช่นไร ทั้งนี้ เนื่องจากแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการดึงพลังอำนาจที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ได้ไม่เท่ากัน

2. การสร้างพลังอำนาจในตนเองเป็นกลยุทธ์หนึ่งในงานสตรีศึกษา กล่าวคือนักสังคมสงเคราะห์ได้ดึงเอาประสบการณ์เชิงบวกในชีวิตผู้ใช้บริการมาใช้ในการเสริมพลัง เพื่อเป็นความสามารถในการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและลดการนำเอาประสบการณ์เชิงลบมาตำหนิตนเอง โดยทำหน้าที่ในการให้การสนับสนุนความสามารถในการเพิ่มพลังให้แก่บุคคล เป็นผู้กระตุ้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใหม่ในชีวิตของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การแนะนำการให้บริการของหน่วยงาน การให้ทางเลือกโดยต้องพยายามสร้างความรู้สึกว่ามีศักยภาพและมีพลังในตนเองสามารถนำพลังที่มีอยู่มาใช้ได้ นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเพื่อจะได้เท่าทันปัญหาที่จะเกิดขึ้น

3. แนวคิดการสร้างพลังอำนาจในตนเอง (Empowerment) จุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคคลกลุ่มหรือชุมชนรู้จักการสร้างเสริมพลังอำนาจในตนเอง แล้วจะทำให้บุคคลเหล่านี้สามารถใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ เป็นการส่งเสริมการสร้างและพัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถ

ในการเผชิญและแก้ไขปัญหาของคนที่เกิดขึ้นได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ระบบต่าง ๆ ในสังคมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุการทำหน้าที่ต่อสังคมเพราะการที่บุคคลแต่ละคนสามารถดึงพลังศักยภาพที่มีอยู่ในตนมาใช้อย่างเต็มที่แล้วจะทำให้การทำงานที่ต่าง ๆ ในสังคมสามารถดำเนินไปได้อย่างมีระบบ ระเบียบ และมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงนโยบายสังคมทุกระดับ เพื่อสนับสนุนให้คนและระบบต่าง ๆ ในสังคมมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ข้อดีของการสร้างพลังอำนาจในตนเอง (Empowerment) กิติวิภา สุวรรณรัตน์ (2545)

1. ทำให้แต่ละบุคคลสามารถค้นหาสาเหตุของปัญหา และสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้เนื่องจากรู้สึกว่าคุณภาพในการแก้ไขปัญหา
2. เป็นการให้บุคคล กลุ่ม ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหามากขึ้น กล่าวคือเป็นการทำให้แต่ละบุคคลได้พยายามจัดการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ทำให้เรียนรู้ ได้สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ มีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้จัดการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
3. เพื่อเป็นการค้นหาและให้แรงเสริมในการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิผล เป็นการสร้างความรู้สึกมีพลัง มีคุณค่าในตนเอง
4. ทำให้เกิดการรวมกลุ่มการใช้พลังเพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองกับกลุ่มต่าง ๆ มากขึ้น
5. สามารถกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการปฏิบัติงาน การใช้ทรัพยากร มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นกลุ่มเดียวกัน สำหรับที่ปฏิบัติงานในองค์การ ทำให้สามารถประเมินความสามารถขององค์การได้ และสามารถพัฒนาระดับคุณภาพของบุคลากรในองค์การได้มากขึ้น

ข้อจำกัดของแนวคิดการสร้างพลังอำนาจในตนเอง (กิติวิภา สุวรรณรัตน์, 2545)

1. บุคคล กลุ่ม ชุมชน อาจได้รับการเสริมพลังอำนาจแล้ว แต่ไม่สามารถดึงเอาพลังออกมาใช้ได้ ทำให้นำไปสู่ความล้มเหลวแห่งอำนาจได้ (Power Failure) คือ พยายามใช้อำนาจแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จ
2. การสร้างพลังอำนาจในตนเองนี้เป็นการกระตุ้นให้บุคคล กลุ่มหรือชุมชนเกิดการสร้างการรวมตัวในกลุ่มต่าง ๆ เป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement) อย่างหนึ่ง ส่งผลให้การกำหนดนโยบายรัฐและสวัสดิการสังคมด้านต่าง ๆ ตอบสนองความต้องการของคนหรือกลุ่มในชุมชนได้มากขึ้นแต่ในขณะเดียวกันการสร้างพลังอำนาจในตนเอง อาจก่อให้เกิดการรวมกลุ่มที่บีบบังคับและลิดรอนกลุ่มอื่นซึ่งอาจนำไปสู่การใช้อำนาจในทางที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อสังคมได้

3. การขาดการรวมตัวของพลังอำนาจในกลุ่มต่าง ๆ แม้ว่าเมื่อบุคคลสามารถดึงเอาพลังอำนาจและศักยภาพของแต่ละบุคคลมาใช้ได้ แต่หากยังขาดการรวมกลุ่ม รวมพลัง ก็ทำให้ไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

4. ผู้นำกลุ่ม ชุมชน หรือหัวหน้าหน่วย องค์การ ยังขาดศักยภาพในการกระตุ้นให้บุคคล กลุ่ม หรือชุมชนดึงเอาพลังออกมาใช้ได้ ทำให้การรวมกลุ่ม ในการสร้างพลังไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

อภิญา เวชยชัย (2546, อ้างถึงใน ภาสุรี เขียมทิม, 2548, น. 29-34) ได้กล่าวถึงแนวนโยบายในการป้องกัน แก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวไว้ดังนี้

1. คุ้มครอง ป้องกันเด็กและสตรี ผู้สูงอายุ จากความรุนแรงในครอบครัวทุกรูปแบบ
2. รัฐต้องให้ความช่วยเหลือสมาชิกในครอบครัวที่ถูกกระทำ ความรุนแรงอย่างรวดเร็วทันการณ์ โดยมีหน่วยงานหรือสถาบันที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยเฉพาะ
3. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างฐานข้อมูลด้านความรุนแรงในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจในการจัดทำแผน กำหนดมาตรการทั้งในระยะสั้นและระยะยาว
4. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดทีมงานสหวิชาชีพที่ประกอบด้วยนักวิชาชีพต่าง ๆ พร้อมจัดเวทีในการทำงานร่วมกัน โดยดำรงบทบาทเป็นศูนย์ Monitor และให้คำปรึกษาปัญหาพร้อมกันสรุปทเรียนและทิศทาง การป้องกันและแก้ไขปัญหาระยะยาว
5. รัฐต้องผลักดันและหนุนช่วยให้เกิดระบบบริการให้ความช่วยเหลือในภาวะวิกฤตให้การฟื้นฟูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยมีการทำงานเป็นระบบครบวงจร และคำนึงถึงการคุ้มครองและปกป้องสิทธิของผู้เสียหายจากการละเมิดซ้ำอย่างจริงจัง
6. รัฐต้องดำเนินการพัฒนาศักยภาพองค์กร กลไก ระบบงานในการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ
7. รัฐต้องทบทวนปรับแก้กฎหมาย ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินการกับผู้กระทำผิด และต้องสนับสนุนให้มีการปรับระบบกระบวนการยุติธรรม ที่ยังมีช่องว่างนำไปสู่การดำเนินการที่ไม่เป็นธรรมและเลือกปฏิบัติต่อผู้ถูกกระทำ และผู้กระทำที่มีฐานความผิดระดับเบาและทำผิดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
8. รัฐต้องดำเนินการกับสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยยั่วยุทางสังคม สื่อโฆษณา สื่อลามกสถานบริการทางเพศทั้งในรูปแบบและแอบแฝงซ่อนเร้น

9. รัฐต้องให้การสนับสนุนให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างจริงจังระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชนระดับท้องถิ่น เพื่อขยายแนวคิดและแนวทางในการแก้ปัญหาทุก ปรียบพื้นที่

สถาบันวิจัยบทบาททบทวนหญิงชายและการพัฒนา (เมทีนี พงษ์เวช และ สุธีรา ทอมสัน วิจิตตรานนท์, 2545, น. 8-10) ได้รวบรวมแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง จากการเสวนาและการอภิปรายของผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ร่วมเสวนาไว้ดังนี้

การปรับเปลี่ยนทัศนคติและค่านิยม

1. เปลี่ยนระบบวิธีคิด และทัศนคติเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว จากที่มอง เป็นปัญหาส่วนตัวไม่ยุ่งเกี่ยว ให้เป็นปัญหาของสังคมที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข
2. ปลุกฝังค่านิยมใหม่ ที่ให้ความเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ที่เท่าเทียมกัน ไม่ว่าหญิงหรือชาย
3. สร้างการตระหนักรู้ ให้แก่ผู้หญิงถึงสิทธิที่จะได้รับ ความคุ้มครองจากความรุนแรง ในครอบครัว และ ถึงความผิดทางอาญาของผู้ที่กระทำความรุนแรงต่อตน
4. สร้างวัฒนธรรมที่ไม่ยอมรับความรุนแรง เปลี่ยนและควบคุมพฤติกรรม ไม่ให้ ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง

การสร้างกลไกและมาตรการควบคุมทางสังคม

1. ให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรง โดย กระตุ้นให้กลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน โดยเฉพาะผู้ชายให้เข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหารวมทั้งสร้างเครือข่าย ฝ้าระวัง และปกป้องคุ้มครอง
2. สร้างความรู้สึกร่วมกันที่ไม่ได้ต่อความรุนแรงให้ทุกคนเข้ามามีส่วนช่วยเหลือ โดยอาจ จัดหา “ผู้ไกล่เกลี่ย” ในชุมชนขึ้น ก็อาจเป็นแนวทางหนึ่งที่ผ่อนคลายปัญหาได้

การปรับปรุงกลไกและมาตรการทางกฎหมาย

1. การปรับกระบวนการยุติธรรม ให้เอื้อต่อผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง ในการเรียกร้องสิทธิขอรับความคุ้มครองได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เช่น การห้ามไม่ให้สามีหรือ ผู้กระทำเข้าใกล้ในระยะหรือภายในเงื่อนไขเวลาที่กำหนด การให้สามีหรือผู้กระทำรุนแรงเป็นฝ่าย ที่ออกจากบ้าน การให้อำนาจแก่ตำรวจ นักสังคมสงเคราะห์ในการแทรกแซงให้ความช่วยเหลือ และยุติความรุนแรง
2. จากข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้หญิงที่ประสบปัญหาถูกกระทำรุนแรง มิได้ต้องการให้สามี ตีตัก แต่ต้องการให้หยุดการกระทำรุนแรงต่อตน แนวทางการดำเนินการอาจปรับโดย
3. มีทางเลือกในการลงโทษ ให้กว้างขวางมากขึ้นจากการจำคุกสถานเดียว

4. มีการกำหนดให้ผู้กระทำการบำบัด พื้นฟู ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมใหม่ นำชะลอการฟ้องมาใช้ในคดีรุนแรง ดำเนินการในลักษณะที่ กิติพงษ์ กิตยารักษ์ ใช้ว่า “โรงซ่อมสามมี” ที่อาจมีเงื่อนไขทำงานเองเดียวกันกับระบบคุมประพฤติ

การปรับและพัฒนาระบบในระดับองค์กร

- จัดให้มีระบบรวบรวมข้อมูลสถิติเกี่ยวกับความรุนแรง โดยเฉพาะในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือแม้กระทั่งที่ไม่ได้รับผิดชอบโดยตรง เพื่อที่จะสามารถใช้ข้อมูลดังกล่าวในการปรับแก้ไขกฎหมาย วางกรอบกติกา นโยบาย และแนวทาง รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

- มีการเผยแพร่ข้อมูลสถิติเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจ การรับรู้และตระหนักในปัญหาความรุนแรงที่ผู้หญิงประสบให้กับสาธารณชนได้ในวงกว้างมากขึ้น โดยสื่อจะต้องมีบทบาทนำในส่วนนี้

- จัดให้มีกระบวนการที่ให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นที่มีความพร้อมและเข้าถึงได้ง่าย ก่อนที่จะถึงจุดวิกฤต เช่น การจัดให้มีบริการครอบครัวบำบัดที่จะนำไปสู่สื่อสารที่ดีขึ้นระหว่างสามีภรรยา

- จัดให้บริการและช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่มีปัญหาสามารถเข้ามาพึ่งได้อย่างเป็นระบบ โดยการให้ความช่วยเหลือนั้นเป็นอย่างละเอียดอ่อนต่อปัญหาและมีประสิทธิภาพ

- มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรง โดยอาจจัดให้มีกองทุนขึ้น เพื่อให้มีการจัดสรรงบประมาณแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างจริงจัง ในทำนองเดียวกับที่สหรัฐอเมริกา ในช่วงการบริหารของประธานาธิบดีบิล คลินตันได้มีการผลักดันให้มีการจัดตั้งกองทุนมูลค่า 3,500 ล้านดอลลาร์เพื่อแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวโดยเฉพาะ

- ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กและสตรีกรุงเทพมหานคร (2552) ได้กล่าวถึง ข้อเสนอแนะ และมาตรการแก้ปัญหาคความรุนแรงในครอบครัวดังนี้

1. การยกสถานะภาพของสตรีให้สูงขึ้นโดยให้มีการศึกษาสูงขึ้น มีอาชีพมั่นคง โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาชีพที่ให้สถานะทางสังคมแก่สตรี มีรายได้พอเพียงมีเครดิตในการกู้ยืมและสิทธิการเข้าถึงทรัพยากรการผลิตต่าง ๆ ฯลฯ เหล่านี้จะช่วยให้สตรีมั่นใจในตนเองและเห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น

2. การใช้มาตรการทางกฎหมาย เช่น การออกกฎหมายให้พฤติกรรมรุนแรงในครอบครัวเป็นความผิดทางอาญาเช่นเดียวกับความรุนแรงในสังคม การพิจารณาแก้ไขข้อกฎหมายอื่น ๆ เช่น

- ข้อกฎหมายที่ทำให้สตรีต้องจำยอมกับสภาพความรุนแรงในครอบครัว เช่น กฎหมายไม่เอื้อต่อสตรีในเรื่องการหย่าร้าง การข่มขืนภรรยาไม่ถือว่าผิดกฎหมาย ฯลฯ เป็นต้น
 - ข้อกฎหมายและกระบวนการสืบสวนและพิจารณาความที่มีอคติต่อสตรี
 - มีปัญหาและข้อจำกัดต่าง ๆ เป็นอุปสรรคต่อการแจ้งความ และการฟ้องร้องดำเนินคดีในเรื่องพฤติกรรมความรุนแรงในครอบครัว ทำให้ผู้กระทำรุนแรงไม่มีโอกาสได้รับโทษ
3. การรณรงค์ให้ประชาชนได้ตระหนักถึงผลกระทบของความรุนแรง ในครอบครัว และ เกิดเจตคติไม่ยอมรับการใช้ความรุนแรง เป็นวิถีแก้ความขัดแย้งในครอบครัว และในสังคมไม่มีความรุนแรงในครอบครัวให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่าง ไม่มีความรุนแรงปรากฏในสื่อต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการเลียนแบบ
4. การส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยการให้ความรู้เรื่องครอบครัวศึกษา สิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก วิธีการแก้ความขัดแย้งโดยไม่ใช้ความรุนแรง และการดำรงชีวิตหลักศาสนา
5. รัฐควรมีนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือภรรยา ที่ประสบปัญหาในครอบครัว หรือ ประสบความรุนแรงโดยตรงอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น การเพิ่มและการขยายวงกว้างออกไปให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยอาจผนวกเข้ากับงานบริการพื้นฐานทางสังคม ทางการศึกษา หรือ สาธารณสุขชุมชน
6. การให้สังคมมีส่วนร่วมในการป้องกัน คุ้มครองและแก้ไขพฤติกรรมรุนแรงในครอบครัว โดยการเฝ้าระวังปัญหา เข้าแทรกแซงเพื่อหยุดยั้งการกระทำรุนแรง และช่วยเหลือเหยื่อความรุนแรง ได้ทันที

1.5 ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

ทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยม

1. ทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการ (Welfare Feminism)

วันทนีย์ วาลิกะลิน (2546) เขียนไว้ว่า การรวมกลุ่มผู้หญิงในปลายปี ค.ศ. 1960 ก่อให้เกิดการพัฒนาทฤษฎีแนวคิดสตรี มุมมองหรือข้อคิดของสตรีในรัฐสวัสดิการ ซึ่งสามารถพบได้ในข้อเขียนหลาย ๆ ชิ้น

รวมถึงบทวิเคราะห์การบริการด้านสวัสดิการในระดับบุคคล ในด้านสุขภาพ ที่อยู่อาศัย การศึกษา ความมั่นคงทางสังคม และบริการสังคมในระดับบุคคล อย่างไรก็ตาม การผสมผสานแนวคิดนี้ในแง่ทฤษฎีในนโยบายสังคมไม่เด่นชัดนัก โดยทั่วไปแนวคิดสตรีในนโยบายสังคมจะปรากฏในเรื่องความไม่เท่าเทียม การเลือกปฏิบัติหรือประเด็นชนกลุ่มน้อย

ซึ่งจะปรากฏอยู่หนึ่งบทในหนังสือและบทความต่าง ๆ ความเข้าใจต่อประเด็น (แนวคิดสตรี) จะเฉพาะเจาะจงในเรื่องสวัสดิการของผู้หญิงและละเลยประเด็นอื่น ๆ เช่น ประเด็นเรื่องเพศและครอบครัวซึ่งเป็นเรื่องเฉพาะและเป็นศูนย์กลางในการศึกษารัฐสวัสดิการ ข้อคิดของผู้หญิงในเรื่องรัฐสวัสดิการจะมุ่งประเด็นไปสู่เรื่อง “การเจริญพันธุ์” หรือการสืบทอดทางสังคม คำดังกล่าวนี้ไม่ได้แปลว่าการตั้งครุฑแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังครอบคลุมไปถึงการดูแล การสนับสนุนผู้อื่นมิใช่แค่ดูแลบุตรในด้านร่างกาย อารมณ์ ความคิด วัตถุและเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดสืบทอดทางสังคม รวมทั้งเหตุผลและความคาดหวังของการสืบทอดทางสังคม มีความสำคัญต่อชีวิตของผู้หญิงและเป็นศูนย์กลางนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องสวัสดิการ คำถามจากการวิเคราะห์ของนักสิทธิสตรีคือ “ทำไมผู้หญิงจึงมีบทบาทสำคัญในการสืบทอดทางสังคม (Social Reproduction) “วิธีแก้ปัญหาของรัฐมีผลอะไรต่อผู้หญิง” จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร” อีกนัยหนึ่งคือ แทนที่จะยอมรับกันง่าย ๆ ว่า ผู้หญิงสามารถทำงาน “ดูแล” “เลี้ยงดู” ได้โดยไม่ต้องรับค่าจ้าง ผู้หญิงเป็นกองทัพแรงงานราคาถูกในการจ้างงาน เพราะเป็นธรรมชาติ หรือเพราะว่าเหมาะสมกับความต้องการแรงงานในระบบทุนนิยม กลุ่มแนวคิดสิทธิสตรีได้ถามว่า “ทำไมต้องเป็นผู้หญิง” จุดเน้นส่วนนี้อยู่ที่พลวัตของการสืบทอดทางสังคมต่อความตั้งใจและการต่อสู้ของผู้หญิงที่ต้องการเปลี่ยนสิ่งเหล่านี้ (พลวัตของการสืบทอดทางสังคม) และกลยุทธ์ในการเปลี่ยนรัฐสวัสดิการ

แนวคิดนี้ได้มุ่งให้ผู้หญิงออกไปสู่โลกภายนอก แต่มุ่งภายในด้านความต้องการของมารดาและภรรยา ซึ่งเป็นธรรมชาติพิเศษและเด่นของผู้หญิง และศักยภาพของผู้หญิงที่ผสมผสานประสบการณ์และความรู้จากความเข้าใจที่อยู่ภายใน และถ่ายทอดความรู้สึกแนวคิดนี้เป็นเหมือนเงาของแนวคิดสิทธิสตรีเสรีนิยม ซึ่งมีมาตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งทั้งสองแนวคิดพัฒนามาจากแนวคิดเสรีนิยมซึ่งมีนักคิดนักเขียนที่มีชื่อ 2 ท่านคือ แมรี วอลล์สโตนคราฟต์ (Mary Wollstonecraft) และ ฟรีดริช ชเลอเกอ (Friedrich Schlegel) นักเขียนชาวเยอรมัน การรณรงค์โดยนักสิทธิสตรีเพื่อสิทธิในการเลือกตั้งได้เปลี่ยนเป้าหมายภายหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่งเป็นการรณรงค์เพื่อการพัฒนา บริการของรัฐสำหรับสุขภาพมารดาและเด็กและผลประโยชน์สำหรับการมีครรภ์ การรณรงค์ที่เปลี่ยนไปนี้เกิดพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการชนะในการประท้วงของคนงานในปี ค.ศ. 1926 ในประเทศอังกฤษทำให้อิทธิพลของแนวคิดสังคมนิยมก้าวหน้าและแนวคิดสตรีนิยม ซึ่งเป็นแนวคิดเสรีภาพอ่อนลง พรรคแรงงานถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลงโดยกลุ่มแนวคิดแบบค่อยเป็นค่อยไป (Gradualist) แนวคิดการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ และการปกครองโดยใช้อำนาจมีผู้ชายเป็นใหญ่

จุดมุ่งหมายของแนวคิดสิทธิสตรียึดกับการปฏิรูปสวัสดิการสำหรับภรรยาและมารดา และมีบทบาทน้อยลงในเรื่องความเสมอภาคทางเงินเดือน ต่างจากแนวคิดสิทธิสตรีอื่น ๆ

รัฐถูกมองว่ามีศักยภาพในการให้ผลประโยชน์ การมองรัฐเป็นผู้กำหนดชีวิตผู้หญิงมีน้อยลง นักกิจกรรม เช่น สเตลลา บราวน์ (Stella Bowne) ที่รณรงค์เรื่องสิทธิในการคุมกำเนิดของผู้หญิง และผู้อื่น เช่น เอลิซาเบท แอบบอตต์ (Elizabeth Abbott) ยังคงตำหนินโยบายที่สนับสนุนผู้หญิงในการทำงานบ้าน เอดา นิวด์ ชิว (Ada Nield Chew) ยังคงสู้เพื่อสิทธิของผู้หญิงจากชนชั้นกรรมกรในการทำงาน

แต่อย่างไรก็ตาม แนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการก็เป็นแนวคิดที่สำคัญในการรณรงค์ของนักสิทธิสตรีในระหว่างสงครามจนถึง Women's Cooperative Guild ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหญิงชนชั้นกรรมกรมีบทบาทอย่างมาก ประโยชน์ของการรณรงค์ตั้งบนความต้องการ/ความสนใจของภรรยาและมารดา ซึ่งแสดงถึงความต้องการของหญิงชนชั้นกรรมกรที่ต้องการปรับปรุงสภาพของตนเองความคิดก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ในเรื่องความเป็นมารดาและการดำรง "ชนชั้นปกครอง" แสดงถึงมีการให้สัมปทานบางประการโดยรัฐบาลท้องถิ่น

ตัวอย่างการรณรงค์ในประเทศอังกฤษ เช่น การรณรงค์ที่ประสบความสำเร็จนำโดย มาร์กาเรต ลีเวลลิน เดวีส์ (Margaret Llewellyn) ในเรื่องผลประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อมีครรภ์ให้รวมอยู่ในพระราชบัญญัติประกันสังคมปี ค.ศ. 1911 ในปี ค.ศ. 1920 ประเด็นที่อยู่ในความสนใจของผู้หญิงจำนวนมากคือ เรื่องลูกและสุขภาพที่ไม่ดีรายได้ครอบครัวที่ไม่เหมาะสม รวมทั้งรายได้ที่ไม่แน่นอนของผู้ชายที่มีให้ครอบครัว เรื่องเหล่านี้รวบรวมอยู่ในหนังสือของ มาร์เกอร์รี่ สปริง ไรซ์ (Margery Sping Rice) ซึ่งได้สัมภาษณ์ภรรยาของกรรมการ ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1939 การรณรงค์สำหรับศูนย์สุขภาพทารก (พระราชบัญญัติสวัสดิการมารดาและเด็ก, 1918) สำหรับคลินิกการดูแลก่อนคลอด การคุมกำเนิด เงินสวัสดิการสำหรับผู้หญิงและผลประโยชน์สำหรับการมีครรภ์ได้รับการสนับสนุนอย่างมากกลุ่มยังได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสนใจที่ต่างออกไป เช่น กลุ่ม Social imperialists (จักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม) ที่ต้องการรักษาเผ่าพันธุ์อังกฤษ จากกลุ่มนายจ้างที่เห็นว่ากรให้เงินสวัสดิการครอบครัวจะหยุดการขอขึ้นค่าจ้างได้ และจากรัฐที่พยายามสนับสนุน แนวความคิดเรื่องครอบครัวในเรื่องของความรับผิดชอบของผู้หญิงในครอบครัว แนวคิดเหล่านี้ถูกวิจารณ์อย่างมากโดยเฉพาะแนวคิดที่มีพื้นฐานในการเรียกร้องบทบาทผู้หญิงในครอบครัว สร้างเงื่อนไขให้ผู้หญิงต้องพึ่งพาทางการเงิน ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะคุ้มครองผู้หญิง แต่กลับส่งเสริมให้ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อของอำนาจผู้ชายและความอยุติธรรมในสังคม อีลีเนอร์ แรทเคน (Eleanor Rathcane) (Williams, p. 51) เชื่อว่าผู้หญิงคือ ผู้ดูแลโดยธรรมชาติของวัยเด็ก ถึงแม้ว่าเป็นบทบาททางวัฒนธรรมที่กำหนดโดยผู้ชายวิถีทางผู้หญิงคือการส่งเสริมคุณค่าและบทบาทการดูแลของความเป็นมารดา การส่งเสริมสิทธิเท่าเทียมเพียงการให้ผู้หญิงคล้ายผู้ชายในการคาดหวังค่านิยม พฤติกรรม และทัศนคติความเท่าเทียม มิได้

แปลว่า “ความเหมือน” ประเด็นสำคัญคือ บทบาทและความสัมพันธ์ทั้งสองเพศจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร ถ้าผู้หญิงสามารถอยู่ในสังคมในวิถีทางและคุณค่าของตัวเอง นักเขียนหลายท่านที่เป็นนักต่อต้านขบวนการสิทธิสตรี อธิบายปมด้อยของผู้หญิงทางชีวภาพว่า โดยธรรมชาติผู้หญิงเหมาะแก่การดูแลเด็ก และงานบ้าน เพราะผู้หญิงมีลูก ฮอริโมนและพันธุกรรมทำให้ผู้หญิงก้าวร้าวน้อยกว่า และมีความสามารถน้อยกว่าในการแข่งขันกับผู้ชายในโลกการทำงาน ส่วนนักสิทธิสตรีพยายามแสดงให้เห็นความแตกต่างของความต่างเพศ โดยพื้นฐานทางชีววิทยา (มีลูก) ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง และบทบาททางเพศ ผู้ชายก้าวร้าว (aggressive) ผู้หญิงอ่อนน้อม (submissive) และชี้ให้เห็นว่าส่วนหลังนี้เป็นการขัดเกลาทางสังคมที่แตกต่างกันระหว่างชายและหญิง ทำให้มีปฏิกริยาและการปรับตัวไปตามความต่างของสภาวะสังคม และความคาดหวังที่ต้องเผชิญ

โดยสรุปแนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการ เป็นแนวคิดที่เน้นในเรื่องสวัสดิการของผู้หญิงเป็นหลัก ผู้หญิงจำเป็นต้องได้รับสวัสดิการที่ดี ที่เหมาะสมในฐานะมารดาและภรรยา ขณะเดียวกันผู้ชายก็ต้องเข้ามามีบทบาทและรับผิดชอบต่อผู้หญิงในฐานะมารดาและภรรยา เช่นเดียวกัน แนวคิดสตรีนิยมแนวรัฐสวัสดิการเน้นให้เห็นถึงคุณค่าของผู้หญิงในบทบาททั้งสองที่สังคมคาดหวัง แนวคิดนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสวัสดิการ ครอบครัว ผู้หญิง และการแบ่งแยกเพศในการทำงาน รวมทั้งการปรับปรุงกฎหมายที่มีผลต่อผู้หญิงในบริการสวัสดิการในฐานะมารดา คณงาน สิทธิส่วนบุคคลของผู้หญิง

2. ทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยมแนวเสรีนิยม (Liberal Feminism)

การพัฒนาแนวคิดเสรีนิยมในคริสต์ศตวรรษที่ 18 เกิดขึ้นจากกลุ่มที่ต่อต้านกลุ่มกระฎุมพี และพวกศักดินา ภายใต้ระบบศักดินาฐานะทางสังคมถูกกำหนดมาตั้งแต่เกิด แนวคิดเสรีนิยมยืนยันว่าฐานะทางสังคมควรจะถูกกำหนดโดยความสามารถและทักษะของปัจเจกบุคคล และวัดโดยความสำเร็จของบุคคลในการแข่งขันกับบุคคลอื่น ในหนังสือของ แมรี วอลล์สโตนคราฟต์ เรื่อง Vindication of the Rights of Women หรือ “การยืนยันสิทธิสตรี” ได้เสนอความคิดว่าผู้หญิงมีอำนาจ (ที่มีเหตุผล) เท่ากับผู้ชาย ผู้หญิงจึงควรได้รับสิทธิเท่ากับผู้ชาย วิธีการที่สังคมปฏิบัติต่อผู้หญิง ละเมิดสิทธิของผู้หญิงในเรื่องเสรีภาพ ความเสมอภาคและความยุติธรรม และยังสร้างทักษะและความสามารถที่ไม่จำเป็นแก่ผู้หญิง ซึ่งเป็นพื้นฐานของกลุ่มสิทธิสตรีนิยมในการรณรงค์เพื่อสิทธิเหล่านั้น : สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง ความเสมอภาคในการศึกษาและการทำงานการรณรงค์เพื่อโอกาสที่เท่าเทียม (Equal Opportunities Commission; EOC) และความเสมอภาคในเรื่องค่าจ้างในประเทศอังกฤษ

กลุ่มสิทธิสตรีเสรีนิยมในสหรัฐอเมริกา พัฒนาขึ้นในปี ค.ศ. 1960 (มีความเข้มแข็งกว่าในอังกฤษ) เป็นองค์กรสตรีระดับชาติ (National Organization of Women : NOW)

มีการรณรงค์เพื่อสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้รัฐธรรมนูญ “สิทธิที่เท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย ไม่ควรถูกปฏิเสธโดยรัฐในเรื่องนโยบายของเพศ” กฎหมายได้ผ่านในปี ค.ศ. 1972 ถึงแม้ว่าในปี ค.ศ. 1980 จะมีการต่อต้านกลุ่มสิทธิสตรีอย่างรุนแรง

สำหรับกลุ่มนักสิทธิสตรีแนวเสรีนิยมปัจจุบันเป้าหมายหลักคือความไม่เท่าเทียมทางเพศ ซึ่งเกิดจากการเลือกปฏิบัติทางเพศเกิดจากความลำเอียงที่ไม่มีเหตุผล ความคิดที่ยึดติดและลำเอียงส่วนหนึ่งของกลยุทธ์ของนักสิทธิสตรีเสรีนิยมในด้านสวัสดิการ คือการปฏิรูปกฎหมายซึ่งมีความลำเอียงทางเพศ และทำลายความคิดเรื่องเพศของผู้บริหาร หรือผู้จัดบริการสวัสดิการ การยกเลิกการเลือกปฏิบัติกฎหมายสังคม ปี ค.ศ. 1984 ประเทศอังกฤษมีการตรวจสอบเรื่องงานบ้านกับผู้หญิงที่แต่งงาน (ตรวจสอบว่าจะสามารถทำงานบ้านได้อย่างปกติ) ก่อนที่จะรับเงินสวัสดิการบำนาญ (non-contributory invalidity pension) เป็นตัวอย่างการปรับปรุงกฎหมายที่ก้าวหน้า การใช้กฎหมายเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของผู้คน และพฤติกรรมที่ลำเอียงเป็นสิ่งที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น กฎหมายการเลือกปฏิบัติทางเพศ ปี ค.ศ. 1976 การเลือกปฏิบัติต่อเด็กหญิงหรือผู้หญิง เนื่องจากเป็นเพศหญิงเป็นสิ่งผิดกฎหมาย

อย่างไรก็ตามกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและการศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้มีความคิดยึดติด ดังนั้นกลยุทธ์ต่อไปคือการทำลายแนวคิดเรื่องเพศของครูในโรงเรียน และนำเสนอบทบาทและตัวอย่างเรื่องเพศในอีกแนวหนึ่ง กลุ่ม EOC มีส่วนเกี่ยวข้องในการเลิกการเลือกปฏิบัติต่อเด็กหญิงในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูลอุปกรณ์ช่วยสอน ต่อต้านการแบ่งแยกทางเพศ และส่งเสริมให้ผู้หญิงเรียนในด้านที่เป็นของผู้ชาย เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น การให้การศึกษาแก่สาธารณชนถึงความไม่มีเหตุผลของการเลือกปฏิบัติและความลำเอียง ทำให้ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในเรื่องอุดมการณ์การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการไม่เลือกปฏิบัติในเรื่องเพศ

กลยุทธ์ของนักสิทธิสตรีเสรีนิยมอีกส่วนคือการกดดันเพื่อให้เกิดการปฏิรูป เพื่อให้ผู้หญิงมีโอกาสและสิทธิ เหตุผลหนึ่งที่จำกัดโอกาสและสิทธิของผู้หญิงที่มักถูกยกขึ้นอ้างคือการตั้งครม. ซึ่งอาจจะไม่ใช่เหตุผลที่จำเป็น เพราะผู้หญิงมีสิทธิในการคุมกำเนิดการทำแท้งและการลาคลอด บริการรัฐ เช่น สถานเลี้ยงดูแลเด็กกลางวัน ซึ่งช่วยให้ผู้หญิงเป็นอิสระ และสามารถใช้ทักษะและความสามารถของตน กลยุทธ์นี้เกิดจากความเชื่อว่ารัฐเป็นพาหะของการปฏิรูปและการลดบทบาทชีวิตวิทยาของผู้หญิง

โดยทั่วไปทฤษฎีนี้ ปฏิเสธการอ้างอิงถึงความแตกต่างระหว่างชายและหญิง เมื่อผู้หญิงเป็นผู้ตั้งครม. การมีกฎหมายบริการการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมยอมแก้ไขปัญหาคือกลยุทธ์อีกอย่างในเรื่องโอกาสที่เท่าเทียมของผู้หญิง ในการทำงานมีเป้าหมายให้ผู้หญิงขึ้นสู่ตำแหน่งที่มีอำนาจในงานสวัสดิการ เช่น ครูใหญ่ แพทย์ที่ปรึกษา ผู้อำนวยการหน่วยงานบริการสังคมเพื่อ

เป็นตัวอย่งบพบาทผู้หญิงแก่เด็ก ๆ อย่งไรก็ตามมักมีการกล่าวอ้างถึงความแตกต่างของผู้ชาย และผู้หญิงในงานบริหาร จึงได้มีกลยุทธ์สนับสนุนในการนำแนวคิดสิทธิสตรีไปสู่การปฏิบัติสนับสนุน กลุ่มสตรีในการรณรงค์ต่อต้านการแบ่งแยกทางเพศและในส่วนของบริการสวัสดิการสังคมไม่มองว่าผู้ใช้บริการหญิงคือ ผู้รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัวแต่เพียงเพศเดียว

กลยุทธ์ต่อมาคือ การผลักดันให้เกิด “นโยบายโอกาสที่เท่าเทียมกัน” ซึ่งปรากฏใน นโยบายการจ้างงานที่ค้ำนึ่งคือ ความเท่าเทียมทางเชื้อชาติ ความพิการ และทางเพศ น้าหนักของ นโยบายมีแตกต่างออกไปจากเอกสารทางการที่แสดงความจำนง ในเรื่องโอกาสที่เท่าเทียมไปสู่ การติดตามในทางปฏิบัติ การประยุกต์ใช้แนวทางการไม่เลือกปฏิบัติ มาตรการส่งเสริมการฝึกอบรม และอบรมซ้ำ และ ความรับผิดชอบของคนทำงานและผู้ปกครอง เป็นต้น แนวคิดและการปฏิบัติ ของกลุ่มสตรีเสรีนิยมนี้ มีจุดเด่นคือ เพื่อความยุติธรรมของสังคม คำขวัญของกลุ่มนี้ ได้แก่ ความ เสมอภาค เสรีภาพและความยุติธรรม (Equality, Liberty and Justice) แนวคิดสิทธิสตรีเสรีนิยม เป็นแนวคิดของนักอุดมคติที่ไม่ค้ำนึ่งถึง ความแตกต่างทางชีววิทยาของชายหญิงว่า เป็นอุปสรรค สำคัญต่อความเท่าเทียมกลยุทธ์ของกลุ่มจะยึดการปฏิบัติอย่างสาธารณะ (เปิดเผย) แต่กลุ่มก็ยัง ทำงานโดยกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Socialization) กับเด็กหญิงในครอบครัวด้วยเหตุผล ของกลุ่มการต่อต้านการแบ่งแยกทางเพศจะอ้างอิงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning theories) วิธีการเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมของเด็กชาย เด็กหญิงเกิดจากการสังเกตพฤติกรรม ของบิดามารดาและการรับแรงเสริมพฤติกรรม การได้รางวัลจากบิดามารดา ผู้ใหญ่ เพื่อน และครู เพื่อพฤติกรรมที่เหมาะสม

ครูอาจใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ส่งเสริมพฤติกรรมที่แบ่งแยกทางเพศน้อยลง ส่งเสริมให้เด็กได้เลือกเรียน ทำงาน และวิธีปฏิบัติต่อบุตรของบิดามารดา ทฤษฎีเช่นนี้ส่งเสริมให้ กลุ่มนักสิทธิสตรีทุกกลุ่มให้ความสำคัญกับการศึกษาวิจัยมากขึ้น อย่งไรก็ตามเกิดคำถามจาก กลุ่มสิทธิสตรีก้าวหน้าและกลุ่มสิทธิสตรีสังคมนิยมถึงการสลับบพบาทชายหญิง จะมีส่วนทำให้ผู้ชาย รู้สึกหมดอำนาจในครอบครัวหรือไม่ทฤษฎีและการปฏิบัติของกลุ่มสิทธิสตรีเสรีนิยมถูกวิจารณ์อย่ง มาก โดยเฉพาะอย่งยิ่งในการไม่ประมาณการในพลังทางโครงสร้างที่จำกัดความเท่าเทียมของ ผู้หญิง และการลดเหตุของความไม่เท่าเทียมเป็นเพียงเรื่อง ของความคิดและทัศนคติในการเลือก ปฏิบัติละเลยประเด็นเรื่ององค์ประกอบของงานที่ได้รับเงินและระบบอาวุโสนักสิทธิสตรีหัวก้าวหน้า แนวคิดสตรีเสรีนิยมนี้ส่งเสริมให้ผู้หญิง “เสรีภาพ” มุมมองของผู้ชายในเรื่องการทำงานและชิมชั้บ ค่านิยมแข่งขันของผู้ชาย นักสิทธิสตรีก้าวหน้าเห็นว่า “เลือกปฏิบัติ” เป็นการแสดงความต้องการ และ ความปรารถนาของผู้ชายที่จะมีและยึดติดกับอำนาจ นักสิทธิสตรีสังคมนิยม และนักสิทธิสตรีวิวัฒนา วิจารณ์ แนวคิดสิทธิสตรีนิยมที่มีกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อผู้หญิงผิวขาวชนชั้นกลาง ในส่วนการส่งเสริม

ความสำเร็จ ของการเรียนของเด็กผู้หญิงหรือโอกาสที่เท่าเทียมในอาชีพมากกว่าในเรื่องเพศ ในขณะนี้ “ชนชั้น” หรือ “เชื้อชาติ” ก็มีอิทธิพลสำคัญต่อโอกาสในเรื่องการทำงานของผู้หญิงเช่นกัน

นักสิทธิสตรีหัวก้าวหน้าเสนอว่า การรณรงค์เรื่องเหล่านี้ เป็นสิ่งจำเป็นต่อการปรับปรุงชีวิตของผู้หญิงเวลานี้ การรณรงค์จึงควรให้พื้นฐานและประสบการณ์โดยรวมเพื่อต่อสู้ให้มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญการปฏิรูปและกฎหมายไม่สามารถเปลี่ยนรูปแบบการกดขี่ผู้หญิงในโครงสร้างของตลาดแรงงาน ในครอบครัว ระบบการศึกษาและรัฐสวัสดิการ ความต้องการของแนวคิดสตรีเสรีนิยมนั้นเพื่อความยุติธรรมและสิทธิเท่าเทียม และเรื่องเสรีภาพในการสืบพันธุ์ (Reproduction) นอกเหนือสิทธิของผู้หญิงในการเลือกแนวคิดเรื่องสิทธิเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง เพราะเป็นเรื่องที่เป็นนามธรรม และเป็นที่ยึดติดเงื่อนไขทางสังคม

การวิจารณ์การปฏิรูปของนักสิทธิสตรีเสรีนิยมจากนักสิทธิสตรีแนวคิดอื่น ๆ คือแนวคิดในเรื่องรัฐการผลักดันการปฏิรูปและการเปลี่ยนกฎหมายเพื่อให้มีความเสมอภาค รัฐเปรียบเสมือนผู้พิพากษาที่เป็นกลาง เปิดรับข้อโต้แย้งที่มีเหตุผลและการกดดัน นักสิทธิสตรีหัวก้าวหน้าชี้ให้เห็นว่ารัฐถูกบริหารโดยผู้ชาย และปกป้องความสนใจและอำนาจของผู้ชาย นักสิทธิสตรีนิยมชี้ว่าไม่มีสิ่งใดยืนยันว่ารัฐจะสนใจความสนใจของผู้หญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหมือนความสนใจของผู้หญิงขัดต่ออำนาจของทุนนิยมหรือสิทธิการใช้อำนาจและชายเป็นใหญ่ ตัวอย่างเช่น ในประเทศอังกฤษ การได้สิทธิเท่าเทียมกันในกฎหมายการจ้างงาน และกฎหมายประกันสังคมประมาณปี ค.ศ. 1970 และ ค.ศ. 1980 ได้แก่ พระราชบัญญัติค่าจ้างเสมอภาค ค.ศ. 1970, พระราชบัญญัติการเลือกปฏิบัติทางเพศ ปี ค.ศ. 1975 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมและรับผลประโยชน์ จากระบบประกันสังคมแห่งชาติ ปี ค.ศ. 1977 สิทธิของผู้หญิงแต่งงานในการหารายได้ครอบครัวและผู้หาเลี้ยงครอบครัวตามระบบประกันสังคม ปี ค.ศ. 1983

การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ได้มีผลกระทบต่อนโยบายต่าง ๆ เกิดการแบ่งแยกผู้หญิงได้รับค่าจ้างต่ำ งานไม่เต็มเวลา เพิ่มขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1970 ในประเทศอังกฤษผู้หญิงกลับมีสิทธิตามกฎหมายน้อยลงในเรื่องค่าจ้างเท่าเทียม และผลประโยชน์จากการประกันสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ผลประโยชน์จากประกันสังคมกลับลดค่าลงในขณะนั้น มีการลดรายจ่ายบริการสาธารณะ การปิดบริการดูแลเด็กกลางวัน ทำให้ลดโอกาสทำงานของผู้หญิง ส่วนนักสิทธิสตรีหัวก้าวหน้าและกลุ่มกิจกรรมของรัฐมีเนื้อหาและผลกระทบต่อการศึกษา ทั้งนักสิทธิสตรีกลุ่มก้าวหน้าและกลุ่มสังคมนิยม ชี้ถึงความพยายามของผู้หญิงกว่า 200 ปี ที่ยกประเด็นความไม่เท่าเทียมในแนวคิดเสรีนิยมในเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ และความยุติธรรม การปฏิรูปของรัฐและการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายส่งผลน้อยมาก เมื่อมีกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติค่าตอบแทนที่เท่าเทียม ในปี ค.ศ. 1975 มีส่วนทำให้ผู้หญิงบางกลุ่มดีขึ้น แต่ขณะเดียวกันก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงอำนาจของโครงสร้างเช่น

การไม่มีงานทำได้ เช่นเดียวกับการให้ผู้หญิงมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อการมีตัวแทนผู้หญิงในการเมือง แต่ยังคงเกิดช่องว่างของการแบ่งงานตามเพศในบ้าน ในอีกกรณีอาจมีส่วนส่งเสริมให้ผู้หญิงมีความหวังมีความมั่นใจในการรวมกันต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง

โดยสรุปแนวคิดกลุ่มสิทธิสตรีเสรีนิยมได้ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกฎหมาย แต่มิได้ลดความแตกต่างระหว่างการทำงาน การเมือง และโลกส่วนตัวของบ้านและครอบครัว นักสิทธิสตรีเสรีนิยมไม่ให้ความสำคัญกับโครงสร้าง ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จของการปฏิรูป และมีผลต่อผู้หญิงจากชนชั้นต่าง ๆ เชื้อชาติ อายุและอื่น ๆ นักสิทธิสตรีเสรีนิยมมิได้อ้างลักษณะทางชีวภาพของผู้หญิงที่ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน เท่ากับปฏิเสธอิทธิพลของชีววิทยาไปในมุมมองที่ผู้หญิงถูกภาวะการณและสังคมทำให้บทบาทต่าง ๆ ในขณะเดียวกันความเสมอภาคโดยการเปลี่ยนกฎหมาย การปฏิบัติและความคิดเรื่องศักยภาพของผู้หญิง จัดได้ว่าแนวคิดสตรีนิยมแนวเสรีนิยมเป็นแนวคิดเชิงอุดมการณ์ในวิธีการแต่มิได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพื้นฐานในความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ผู้หญิงและรัฐสวัสดิการ

3. ทฤษฎีและแนวคิดสตรีนิยมแนวก้าวหน้า (Radical Feminism)

แนวคิดสตรีนิยมแนวก้าวหน้าเห็นว่าผู้หญิงถูกผู้ชายกดขี่หลักฐานที่เห็นได้คือผู้ชายมีอำนาจและครอบงำอยู่ในทุกด้านของรัฐ (เช่นเดียวกับในสถาบันต่าง ๆ ของทุนนิยม) เช่น การบริการประชาชนสถาบันทางสุขภาพ ประกันสังคม บริการสังคม ที่อยู่อาศัย และด้านศาล ซึ่งอาจเรียกว่า การปกครองที่ชายเป็นใหญ่ (Patriarchy)

นักเขียนแนวสิทธิสตรีก้าวหน้า เช่น เคต มิลล์เลต (Kate Millet) อธิบายภาวะที่ชายเป็นใหญ่ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างการมีอิทธิพลและการอยู่ใต้อิทธิพล นักสิทธิสตรีแนวก้าวหน้าอธิบายว่า “patriarchy” หรือภาวะผู้ชายเป็นใหญ่มี 2 ประเด็นคือ อำนาจของผู้ชายที่ควบคุมผู้หญิงในเรื่องเพศ และศักยภาพในการสืบพันธุ์ของผู้หญิงยังมีนักเขียนอีกหลายท่านแสดงความคิดเห็นในเรื่องการกดขี่ทางเพศโดยเห็นผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการแพร่พันธุ์ คำจำกัดความของ patriarchy อีกด้านคือ สาเหตุของความก้าวร้าวของผู้ชาย คือ การมีพลังกำลังเหนือผู้หญิง โดยเฉพาะในเรื่องเพศ เช่น ผู้ชายสามารถบังคับให้ผู้หญิงร่วมเพศโดยที่ผู้หญิงไม่ต้องการ ซึ่งเป็นสาเหตุของการทารุณทางเพศ การข่มขืนในทุกรูปแบบของผู้ชายต่อผู้หญิงการวิเคราะห์นี้มีอิทธิพลต่อการรณรงค์ในเรื่องความรุนแรงของผู้ชายการเผยแพร่ภาพอนาจาร และการมีเพศสัมพันธ์ในเครือญาติ

โดยสรุปแนวคิดสตรีนิยมแนวก้าวหน้า วิเคราะห์การกดขี่ผู้หญิงมาจากสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ และถึงแม้จะปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม จากทุนนิยมมาเป็นสังคมนิยมก็ไม่รับประกันว่าผู้หญิงจะไม่ถูกกดขี่

ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่ (The Patriarchy Theory)

ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่นี้อธิบายถึงสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ มีสิทธิและอำนาจควบคุมสมาชิกในครอบครัว ตั้งแต่มีการใช้ชีวิตอยู่อย่างครอบครัวเข้ามาแทนที่สังคมแบบอยู่ร่วมกัน (Communal Society) ซึ่งหญิงและชายมีสิทธิพอ ๆ กัน ดังที่ปรากฏในหนังสือของเองเกลด์ เรื่อง “กำเนิดครอบครัวของมนุษยชาติ” โดยแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของผู้หญิง ที่มีฐานะตกต่ำที่มาพร้อมกับการยึดครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน เองเกลด์กล่าวถึงครอบครัวได้ว่า

คำว่า *famulus* หมายถึง ทาสในบ้าน (Domestic Slave) และ *familia* คือทาสจำนวนมากที่ขึ้นอยู่กับผู้ชายคนหนึ่ง จำนวนนี้เป็นคำที่ชาวโรมันใช้เรียกระบบสังคมใหม่ ซึ่งมีหัวหน้าครอบครัวเป็นชาย มีภรรยาและลูก ๆ และทาสจำนวนมากที่อยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของเขา ซึ่งตามกฎหมายหัวหน้ามีสิทธิเหนือชีวิตและความตายของพวกเขาทั้งหมด (พรพิมล ธรรมรักษ์สัตว์, 2539, อ้างถึงใน บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545, น. 30)

ด้วยเหตุนี้ในยุคอารยธรรมของกรีกและโรมัน รัฐใช้อำนาจกดขี่ผู้ปกครอง บิดาเป็นผู้มีอำนาจ หรือที่กฎหมายโรมันเรียกว่า *patria potestas* อำนาจทุกอย่างอยู่ที่บิดาจนเป็นที่ของคำว่า *patriarchy* หรือระบบชายเป็นใหญ่นั้นเอง ซึ่งเป็นการปกครองโดยบิดาหรือผู้อาวุโสในการเป็นผู้นำ เป็นหัวหน้าครอบครัว มีความครอบคลุม 3 ลักษณะคือฝ่ายชายมีอำนาจครอบงำฝ่ายหญิง (*male domination*) ลักษณะความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ฝ่ายชายอยู่เหนือฝ่ายหญิง (*the power relationship*) และลักษณะระบบ (*system*) ที่ฝ่ายหญิงเสียเปรียบฝ่ายชายทุกด้าน เช่น การถูกเอาเปรียบ การกดขี่ใช้ความรุนแรง การถูกจำกัดสิทธิโอกาสในสังคม เป็นต้น (บุญเสริม หุตะแพทย์, 2545, น. 31) ไม่เพียงเท่านั้น แต่จากการศึกษายังพบอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงระบบสังคมแบบชายใหญ่ หรือความไม่เสมอภาคทางเพศ ได้แก่ วัฒนธรรมของชาวจีนที่ถือว่าหากมีลูกสาวเมื่อโตขึ้นแต่งงานไปย่อมเป็นสมบัติของครอบครัวสามี ขณะที่วัฒนธรรมของอินเดีย พบข้อความอันแสดงถึงสถานภาพของสตรีว่า “เมื่อเยาว์บิดาคู่มครองรักษาเมื่อใหญ่เป็นหน้าที่ของสามี และเมื่อแก่เฒ่าเป็นหน้าที่ของบุตรชาย” ส่วนศาสนาฮินดูมีค่านิยมที่เลวร้ายยิ่งกว่าเปรียบลูกหญิงเป็นก้าวอุบาทว์ห้อยอยู่เหนือหลังคาเรือน (พูนศิริ วัจนะภูมิ, 2545, น. 235-236) เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงสถานภาพความตกต่ำของสตรีอย่างชัดเจน)

หากมองย้อนกลับมาดูสังคมก็พบว่า ระบบชายเป็นใหญ่นั้นเป็นปรากฏการณ์ที่ดำรงอยู่คู่สังคมไทยมานานตั้งแต่ครั้งอดีต เห็นได้ชัดจากระบบกฎหมายและวัฒนธรรมตามเชื้อที่ยังสืบทอดมาจนปัจจุบัน ดังที่ Adrienne Rich (1976) อธิบายถึงการถืออำนาจชายเป็นใหญ่กับสังคมไทย ว่า

การถือระบบชายเป็นใหญ่ (*patriarchy*) เป็นอำนาจของผู้ชายในทางครอบครัว สังคม อุดมการณ์ระบบการเมือง ผู้ชายใช้อำนาจ การกดขี่โดยตรง หรือพิธีกรรม

ประเพณี กฎหมาย ภาษา ขนบธรรมเนียม สำนวนโวหาร การศึกษา การแบ่งงานกัน
ทำ ได้มีส่วนบังคับกำหนดบทบาทที่ผู้หญิงควรกระทำหรือไม่ควรกระทำในลักษณะที่
ผู้หญิงอยู่ภายใต้ผู้ชาย

ขณะเดียวกันวรรณกรรมที่ปรากฏได้สะท้อนค่านิยมการกราบเท้าสามีก่อนนอน
ในสุภาษิตสอนหญิงของสุนทรภู่ หรือการยกย่องสามีว่าเป็นธงชัย เป็นชีวิต เป็นจักรแก้วกันเกิดของ
สตรี ในบทนิพนธ์ของสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส (อุ้นเรือน ทองอยู่สุข, 2546,
น. 230-231) ภาพรวมของระบบชายเป็นใหญ่ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นช่องทางและโอกาสที่สตรีจะ
ถูกกระทำความรุนแรงได้ง่าย เพราะความเอื้ออำนวยจากระบบโครงสร้างสังคมวัฒนธรรมครอบคลุม
ถึงวิถีการดำเนินชีวิต ทิชา ณ นคร (2546) ได้อธิบายเพิ่มเติม ถึงรากเหง้าความรุนแรงต่อสตรีว่า
เกิดจากการเชื่อมร้อยของมิติทางวัฒนธรรมที่พัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม โดยถ่ายทอดผ่าน
คำสอน สุภาษิต คำพังเพย พิธีกรรม และแบบแผนการปฏิบัติที่แฝงไว้ซึ่งอำนาจแบบชายเป็นใหญ่
ผู้ชายเป็นผู้นำ ผู้หญิงถูกชักนำให้ยอมตามและยอมจำนนต่อสภาพดังกล่าว มิติทางสังคมที่รองรับ
ความเชื่อระบบชายเป็นใหญ่ ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าผู้หญิง การอบรมสั่งสอนและการสร้างเงื่อนไข
ทางเพศ เช่นการรักนวลสงวนตัวของผู้หญิง ความกล้าหาญเป็นผู้นำของผู้ชาย ซึ่งการใช้เพศชาย-
หญิงเป็นเกณฑ์ในการปฏิบัตินี้ คือรูปแบบหนึ่งของการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความแตกต่างทางเพศ
โดยเฉพาะกับพฤติกรรมที่ถูกใช้ความแตกต่างทางเพศเป็นตัวกำหนดที่เรียกว่า ทวิมาตรฐาน (Double
Standard) เช่น หากผู้ชายมีภรรยามากกว่า 1 คน สังคมไม่ให้ความสำคัญหรือสนใจแต่กลับ
มองเห็นเป็นเรื่องธรรมดา ขณะที่ผู้หญิงมีสามีมากกว่า 1 คนมักตีตราจากสังคมในเชิงลบ หรือ
ในทางเสื่อมเสีย เป็นต้น และสุดท้ายคือมิติทางกฎหมายที่ส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นโดยผู้ชาย ซึ่งมิติ
ทางวัฒนธรรมและสังคมเป็นต้นทุน ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างเพศและความยุติธรรมขึ้น
ทำให้ผู้หญิงเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ถูกกดขี่และควบคุม ถูกกำหนดบทบาทให้สนองกับความต้องการ
ของระบบชายเป็นใหญ่ กลายเป็นการสร้างความไม่เสมอภาคทางเพศที่กำหนดไว้โดยความเป็นหญิง
ความเป็นชาย (Gender) สังคมกำหนดแบบแผน การปฏิบัติ วัฒนธรรม ประเพณี พิธีกรรมและ
คุณลักษณะที่เหมาะสม สามารถเปลี่ยนแปลงได้ขณะที่เพศ (sex) หรือผู้หญิง ผู้ชาย เป็นฝ่าย
กำหนดได้โดยธรรมชาติเท่านั้น บทบาททางเพศหรือบทบาทหญิงชาย (Gender Roles) มีกระบวนการ
สืบทอด ความเข้าใจและวิถีปฏิบัติด้วย 2 กระบวนการ คือ การขัดเกลาทางสังคม (Socialization)
และการควบคุมทางสังคม (Social Control) เช่นผู้หญิงควรอยู่บ้านเป็นแม่บ้านแม่เรือน ผู้ชายเป็น
ฝ่ายหาเลี้ยง ผู้หญิงต้องเลี้ยงดูบุตร และปรนนิบัติสามี เป็นแม่และเมียที่ดี ผู้หญิงเมื่อถึงวัยอัน
สมควรต้องแต่งงาน มิฉะนั้นอาจได้ชื่อว่า เป็นสาวที่นทีก เป็นต้น (พูนศิริ วัจนะภูมิ, 2545, น. 234)

ทฤษฎีระบบชายเป็นใหญ่ข้างต้น ได้แสดงให้เห็นถึงฐานรากสำคัญประการหนึ่ง ที่เรียบง่ายและเชื่อมโยงสัมพันธ์กับระบบสังคม มีอิทธิพลและเป็นสาเหตุของการกระทำ ความรุนแรงต่อสตรี ทำให้เข้าใจพื้นฐานความคิด วิธีคิด ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมได้อย่าง ชัดเจนมากขึ้นว่าเพราะเหตุใดสตรีจึงถูกกระทำ ความรุนแรงเรื่อยมาแต่ครั้งอดีตจนถึงปัจจุบัน อีกทฤษฎีที่น่าสนใจ คือ วงจรของความรุนแรง ซึ่งเชื่อมโยงกับทฤษฎีระบบ ชายเป็นใหญ่ ในเรื่อง ของการเกิดและการดำรงอยู่ของความรุนแรงที่สตรีต้องเผชิญ

ทฤษฎีวิวัฒธรรมย่อยของความรุนแรง

ทฤษฎีวิวัฒธรรมย่อยของความรุนแรง เป็นการมองความสัมพันธ์ระหว่างสังคมวัฒนธรรม กับบุคคล มี วอฟแกน และ เฟอราคูท (Wolfgang and Ferracuti) เป็นผู้วางรากฐานของทฤษฎี เกลล และ สเตท (Gelles and Straus, 1979m, p. 566) ทั้งนี้เป็นการอธิบายการตอบสนอง ระหว่างวัฒนธรรมย่อย ของความรุนแรงกับบุคคลมากกว่าการอธิบายถึงการกำเนิดของวัฒนธรรม ย่อยของความรุนแรง

วัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงมีลักษณะเช่นเดียวกับวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่เป็นการรวบรวม รูปพฤติกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกเข้าไว้ด้วยกันจนกลายเป็นบรรทัดฐาน และค่านิยมที่ให้สมาชิกใน วัฒนธรรมนั้นปฏิบัติตามเมื่อมีสมาชิกใหม่เกิดขึ้น พวกเขาจะสามารถเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรม ต่าง ๆ ภายในบริบทของบรรทัดฐาน และค่านิยมเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมนั้นให้ดำรงอยู่ได้อย่าง ต่อเนื่อง

ทฤษฎีวิวัฒธรรมย่อยของความรุนแรง เสนอว่าในระบบสังคมโดยเฉพาะระบบสังคม เมืองมิได้มีวัฒนธรรมกระแสหลักเพียงวัฒนธรรมเดียว ยังมีวัฒนธรรมย่อยของคนกลุ่มต่าง ๆ ซึ่ง มีค่านิยมและบรรทัดฐานของตนเอง โดยวัฒนธรรมย่อยเหล่านี้อาจรับค่านิยมและบรรทัดฐานบางส่วน มาจากวัฒนธรรมกระแสหลัก หรืออาจจะปฏิเสธค่านิยมและบรรทัดฐานของวัฒนธรรมหลักโดย สิ้นเชิง (Carraoll, 1980) ดังนั้น พฤติกรรมที่ผิดแปลกหรือเบี่ยงเบนไป จากบรรทัดฐานของ วัฒนธรรมหลักของสังคมอาจเป็นพฤติกรรมที่ปกติเป็นที่ยอมรับได้ตามค่านิยมและบรรทัดฐานของ วัฒนธรรมย่อยนั้น

ทฤษฎีนี้มองว่าความรุนแรงเกิดจากการตอบสนอง ที่ได้รับการเรียนรู้ในฐานที่บุคคล เป็นสมาชิกของวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง บุคคลจะได้รับการขัดเกลาทางสังคมภายใต้ค่านิยม และบรรทัดฐานที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรง การที่บุคคลมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวรุนแรงเป็นผลมา จากการศึกษาไปมีส่วนร่วมและได้รับการเรียนรู้มาจากวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง

การนำทฤษฎีวิวัฒธรรมย่อยของความรุนแรง มาอธิบายการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส คือผู้ที่ เป็นสมาชิกในวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรงจะได้เรียนรู้การใช้ความรุนแรง ซึ่มีค่าค่านิยม

และบรรทัดฐานที่สนับสนุนให้ใช้ความรุนแรง โดยครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดวัฒนธรรมย่อยของความรุนแรง โดยครอบครัว สมาชิกในครอบครัวจะได้เรียนรู้บรรทัดฐานการยอมรับให้ใช้ความรุนแรงมีค่านิยมว่า การใช้ความรุนแรงระหว่างสามีภรรยาเป็นสิ่งที่ถูกต้องและยอมรับได้ในวัฒนธรรมของความรุนแรง ระหว่างสามีภรรยา เมื่อเกิดความขัดแย้งจะใช้ความรุนแรงเป็นวิธีการในการแก้ปัญหา รวมถึงการใช้ความรุนแรงเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างสามีภรรยา

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญญาลี โชติคุต (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรส” โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรซึ่งสมรสแล้วของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวน 321 คน พบว่า ความรุนแรงที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด คือ การทำร้ายจิตใจ รองลงมา คือ การทำร้ายร่างกายและการมุ่งจะทำร้ายร่างกายตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ความรุนแรง ได้แก่ ประสบการณ์อันด้านความรุนแรง การใช้แอลกอฮอล์ และการยอมรับการใช้ความรุนแรงของบิดามารดา เป็นต้น

สรिया หัตสงเคราะห์ (2542) ได้ทำการศึกษา เรื่อง “ทัศนคติของผู้นำสตรีในเขตเทศบาลอุดรธานีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัวกรณีสามีทำร้ายภรรยา” โดยสำรวจทัศนคติของผู้นำสตรีจำนวน 147 คน พบว่ารูปแบบของการใช้ความรุนแรงมีตั้งแต่การทำร้ายจิตใจ ก้าวร้าวเพื่อข่มขู่ให้หวาดกลัว ตลอดจนจนถึงการทำร้ายร่างกาย

กิตติภา สุวรรณรัตน์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การสร้างพลังอำนาจในตนเองของสตรีที่ประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัว: ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรีมูลนิธิเพื่อนหญิง” โดยเก็บข้อมูลจากสตรีที่มาใช้บริการที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรี มูลนิธิเพื่อนหญิงจำนวน 10 ราย ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวเกิดจากหลายสาเหตุ แต่สาเหตุหนึ่ง คือ ความเชื่อของอำนาจเพศชายเป็นใหญ่ โดยจะส่งผลกระทบต่อแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นทางตรง ได้แก่ ผลกระทบทางด้านสุขภาพร่างกาย และด้านจิตใจ ส่วนผลกระทบทางอ้อมนั้น ได้แก่ ผลกระทบที่เกิดบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง

วิลาสินี พนานครทรัพย์ (2545) ศึกษาเรื่อง “ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่: เสี่ยงของผู้หญิง” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประสบการณ์ และอธิบายประสบการณ์ของผู้หญิงที่เผชิญกับการถูกสามีทำร้ายร่างกาย ในประเด็นการจัดการความรุนแรงของผู้หญิงโดยใช้แนวคิดสตรีนิยม แนวคิดวงจรของความรุนแรง และการสนับสนุนทางสังคม ศึกษาด้วยวิธีการของชาติพันธุ์วรรณา

เชิงวิเคราะห์ (Conventional Ethnography) มุ่งหมายให้นำเสนอชีวิตและประสบการณ์จากมุมมองของผู้ถูกศึกษา งานวิจัยชิ้นนี้มีความโดดเด่นด้านวิธีการศึกษา เนื่องจากต้องการทำความเข้าใจประสบการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของผู้หญิงเอง แตกต่างจากการศึกษาสาเหตุและปัจจัยที่ทำให้เกิดความรุนแรงเพียงเท่านั้น

กฤตยา แสงวงเจริญ (2545) ศึกษาเรื่อง “การทำนายพฤติกรรมรุนแรงของสามีในครอบครัวไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยาและระดับความรุนแรงรวมทั้งปัจจัยที่นำไปสู่การกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา ซึ่งคล้ายกับการศึกษาของ ปัญชลี โชติคุด แต่ระบุอย่างชัดเจนว่าศึกษาเพียงความรุนแรงที่สามีกระทำต่อภรรยา จุดเด่นสำคัญและน่าสนใจของงานวิจัยชิ้นนี้คือเพื่อสร้างแบบประเมินแนวโน้มการกระทำรุนแรงของสามีต่อภรรยา ประกอบด้วย ลักษณะพฤติกรรมที่ถือว่ารุนแรง คือการขู่ฆ่าการผลัก ดึง ตบ ตะกรรยาพยายามเรียกตำรวจเพราะรู้สึกอยู่ในอันตราย, ถูกทำร้ายต้องไปปฐมพยาบาลทะเลาะเกี่ยวกับการมีลูก/การเลี้ยงลูก ปัจจัยที่ทำนายแนวโน้มความรุนแรงของสามีต่อภรรยา คือ บุคลิกภาพวิตกกังวลและความขัดแย้งระหว่างคู่ครอง กฤตยาเสนอแนะว่าการศึกษาวิจัยสามารถนำแบบประเมินไปใช้ก่อนการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกเป็นการช่วยลดระยะเวลาการศึกษาลงได้

บุญเสริม หุตะแพทย์ และ กิตติภา สุวรรณรัตน์ (2548) ทำการวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของสุราในฐานะปัจจัยร่วมการเกิดปัญหาความรุนแรงในครอบครัว” เพื่อศึกษาสาเหตุและแนวโน้มของการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ศึกษาผลกระทบของการดื่มสุราและเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ในฐานะปัจจัยร่วมของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว และเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กับผู้ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุของการดื่มสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาจากการอยากลองมากที่สุด ผู้ดื่มส่วนใหญ่คิดว่าการดื่มสุราทำให้มีเพื่อนมาก และทำให้กล้าแสดงออก ส่วนปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความรุนแรงในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างผู้ดื่มสุรา และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และผู้ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ผลการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาเรื่องการใช้ความรุนแรงต่อคู่สมรสของ ปัญชลี โชติคุด ที่พบว่าปัจจัยกับความรุนแรง คือการใช้แอลกอฮอล์และความถี่ในการใช้ ทำให้การศึกษามีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นว่า ปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบก่อให้เกิดความรุนแรงในครอบครัว

ภาสุรี เอี่ยมทิม (2548) ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติของคู่สมรส ในชุมชนเมือง ต่อแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหาคความรุนแรงในครอบครัว” ผลการศึกษพบว่า ประเด็นที่ประชากร

กลุ่มตัวอย่าง เห็นว่า เป็นสาเหตุของการใช้ความรุนแรงมากที่สุด คือ ด้านความเป็นส่วนตัวของครอบครัว รองลงมา คือ ด้านการใช้อำนาจระหว่างกัน

วันतीय วาสิกะสิน และ สุณีย์ เหมาะประสิทธิ์ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษา ค่านิยม และทัศนคติของสังคมไทย ต่อปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง” พบว่า ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นเรื่องที่สมควรที่จะต้องแก้ไข ทุกคนในสังคมควรมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยเริ่มจากครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูลูกชาย และลูกหญิงอย่างเสมอภาค จะเป็นการป้องกันปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมถึงคนไทยควรตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง ว่าไม่ได้เป็นเรื่องปกติในสังคมไทย และเป็นปัญหาเฉพาะผู้หญิงเท่านั้น

จากการทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับสตรีในปัจจุบันนี้ ปัญหาส่วนหนึ่งเกิดมาจากค่านิยม ทัศนคติ ที่ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่อดีต ไม่ว่าจะเป็นภาวะผู้นำของเพศชายต่อครอบครัว หรือความรับผิดชอบของเพศหญิงที่มีต่อครอบครัว ซึ่งความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้น ไม่่าจะเป็นการทำร้ายทางด้านจิตใจ ด้วยคำพูด การด่าทอต่อกัน การทำร้ายร่างกาย การทุบตี และการทำร้ายทางเพศนั้น ย่อมส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจปากท้องภายในครอบครัวด้วย

เมื่อใดที่เกิดปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัวนั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อผู้ถูกกระทำโดยตรง และต่อคนในครอบครัวเช่นเดียวกัน สภาพครอบครัวเกิดความห่างเหิน ปลูกฝังความรุนแรงให้เกิดขึ้นกับคนในครอบครัว ส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในสังคม และส่งผลกระทบต่อสังคมใหญ่ทั้งสังคม การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น จึงไม่ได้เกิดขึ้นแค่เพียงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือนักสังคมสงเคราะห์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นความรับผิดชอบของคนทุกคนในสังคม และรัฐที่จะต้องร่วมมือกันในการแก้ไข และหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ โดยเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนทัศนคติว่าความรุนแรงที่เกิดขึ้น เป็นเรื่องภายในครอบครัวเท่านั้น ไม่ใช่ปัญหาสังคมที่ต้องร่วมรับผิดชอบ เปลี่ยนทัศนคติของภาวะของความเป็นผู้นำของเพศชาย โดยเปิดโอกาสให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทต่อการตัดสินใจร่วมกัน มากกว่าให้ฝ่ายชายตัดสินใจทั้งหมด การให้การศึกษ และการสร้างคุณค่าให้กับผู้หญิง

นอกจากนี้ในส่วนของรัฐ รัฐต้องสร้างเครือข่ายของชุมชนขึ้นมา และสร้างผู้นำชุมชน เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง หรือไกล่เกลี่ยความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นโดยอาศัยนักสังคมสงเคราะห์ ร่วมกับกำหนดแนวทางในการหาทางแก้ไขที่เหมาะสม รัฐต้องสนับสนุนในเรื่องงบประมาณ และปรับเปลี่ยนมาตรการต่าง ๆ ในเรื่องกฎหมายในการใช้ความรุนแรงต่อสตรี นอกเหนือจากการจับกุม สร้างสถานะแวดล้อมที่เอื้อให้ผู้หญิงเข้าถึงกฎหมายมากขึ้น และให้ความรู้ในเรื่องกฎหมาย และสิทธิพื้นฐานต่าง ๆ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่

รัฐ นักสังคมสงเคราะห์ และหน่วยงานมูลนิธิต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหา และเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ต้องยกระดับความสำคัญของปัญหาความรุนแรงภายในครอบครัว ให้เป็นปัญหาระดับชาติ เช่นเดียวกับปัญหาเศรษฐกิจ หรือปัญหายาเสพติด

ดังนั้น หน่วยที่เล็กที่สุดของสังคม อันได้แก่ ครอบครัว จึงเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการสร้างและขับเคลื่อนสังคมจะเป็นไปในทิศทางใด ถ้าหน่วยที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัวนั้นเป็นครอบครัวที่มีความสุข ความอบอุ่น มีความสนิมสนมกันภายในครอบครัว ย่อมส่งผลต่อสังคมในทิศทางเดียวกัน และเช่นเดียวกัน ถ้าครอบครัวที่มีแต่ความรุนแรง ขาดความอบอุ่น ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคม ทำให้สังคมมีแต่ความรุนแรงเช่นเดียวกับปัจจุบันนี้

กรอบแนวคิดในการศึกษา

